

DÖVLƏT MIQRASIYA XİDMƏTİ 10 İLDƏ

Azərbaycan müstəqilliyini qazandıqdan sonra həyatın bütün sahələrində əsaslı islahatlar aparıldı, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində böyük uğurlar əldə olundu. Dövlət Miqrasiya Xidmətinin yaradılması bu sahədə görülməli işlərin nəticəsidir. Bu gün xidmətin fəaliyyətə başlamasından 10 il ötür. Miqrasiya işçilərinin peşə bayramı ərzində Dövlət Miqrasiya Xidmətinin rəisi, II dərəcəli Dövlət Miqrasiya Xidməti müşaviri Firudin NƏBİYEVLƏ əməkdaşımızın müsahibəsini oxucularımıza təqdim edirik:

—**Firudin müəllim, ilk öncə sizi və sizin şəxsinizdə bütün miqrasiya orqanları işçilərinin peşə bayramınız münasibətilə təbrik edirik. Bilirik ki, 10 il tarix baxımından o qədər də çox deyildir. Lakin onu da deyə bilərik ki, Dövlət Miqrasiya Xidməti bu illərdə uğurla fəaliyyət göstərmişdir. Oxucuya maraqlıdır ki, bir qurum kimi o, hansı zərurətdən yaranmışdır və müasir şəraitdə Xidmətin qarşısında nə kimi vəzifələr durur?**

—Digər sahələrdə olduğu kimi miqrasiya idarəetmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi, miqrasiya proseslərinin idarələnməsi və tənzimlənməsi məqsədilə həm qanunvericilik, həm də onun tətbiqi ilə bağlı dövlət tərəfindən bir sıra ciddi addımlar atılıb, əsaslı tədbirlər həyata keçirilib. Belə ki, 2004-cü ildə hökumət qurumları qarşısında əsas məqsədləri müəyyən edən "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya İdarəetmə Siyasəti Konsepsiyası" qəbul edilib. Bu Konsepsiyanın gerçəkləşdirilməsi və qarşısı qoyulmuş məqsədlərə nail olmaq üçün 2006-cı il iyulun 25-də "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Proqramının təsdiq edilməsi haqqında (2006-2008-ci illər)" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı imzalanıb. Dövlət Proqramı əsasında miqrasiya sahəsində vahid dövlət siyasətini həyata keçirən xüsusi dövlət orqanının yaradılması da obyektiv zərurət kimi meydana çıxıb. Bu zərurəti nəzərə alan Prezident İlham Əliyev 2007-ci il martın 19-da Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinin yaradılması haqqında 560 nömrəli Fərman imzalayıb.

Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi daxili və xarici siyasətin uğurlarının təzahürü kimi Azərbaycanca əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin bütün hüquq və azadlıqları - sərbəst hərəkət etməsi və yaşayış yeri seçməsi, təhsil alma, iş, əmək fəaliyyəti ilə məşğul olması, səhmdar və sahibkar kimi fəaliyyət göstərməsi, şəxsi toxunulmazlığı, mənəvi toxunulmazlığı, istirahət etməsi, sağlamlığının qorunması və vicdan azadlığı tam təmin olunur.

Ölkə Prezidentinin 2010-cu il 17 mart tarixli Sərəncamı ilə hər il martın 19-u Azərbaycan Respublikası miqrasiya orqanları işçilərinin peşə bayramı günü qeyd olunur. Elə həmin il mayın 25-də Prezident İlham Əliyev Dövlət Miqrasiya Xidmətinin yeni inzibati binasının açılış mərasimində iştirak edib. Bu müddət ərzində Bakıda Xidmətin inzibati binası ilə yanaşı, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin 31 may 2010-cu il tarixli fərmanı ilə yaradılmış və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 18 aprel tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinin sistemində aid olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidmətinin inzibati binasının, regional miqrasiya idarələrinin, paytaxtda və Yevlaxda qanunsuz miqrantların saxlanılması mərkəzlərinin, Xidmətin Tibb müəssisəsinin tikilməsi Prezident İlham Əliyevin diqqət və qayğısı nəticəsində mümkün olmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, "Bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycanca müstəqil struktur kimi Miqrasiya Xidməti yaradılan vaxt dünyada miqrasiya məsələləri bugünkü qədər aktual deyildi, lakin bir gələcək inkişaf proseslərini qabaqcıdan proqnozlaşdıraraq miqrasiya ilə bağlı idarəetmə, tənzimləmə prinsiplərini özündə əks etdirən effektiv qurum yaratdığı ki, Azərbaycanca olan miqrantlar özlerini rahat şəraitdə hiss etsinlər və eyni zamanda, bu məsələlər daxil olmaqla prosedurlara uyğun şəkildə nizamlansın".

Dövlət Miqrasiya Xidmətinin əsas qayəsi işdə qanunların aliyyətinə etibar, Vətəna sədəqət, hər bir insana qayğı, ən başlıcası isə milli-mənəvi dəyərlərə hörmətdir.

Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, qanuni əsaslarla ölkəyə gələn və respublikada olmasını və yaşamasını leqallaşdıran əcnəbilər, iş icazəsi əsasında haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan əməkçi miqrantların hüquqlarının yüksək səviyyədə qorunması, qanunsuz miqrasiya ilə bağlı lazımi tədbirlər Xidmət tərəfindən müvafiq olaraq icra olunmaqdadır. Çünki Prezident İlham Əliyevin bu Xidmətin qarşısında qoyduğu vəzifələrdən biri də odur ki, "Biz miqrasiya siyasətimizi daha da gücləndirməliyik, çox ciddi sistem yaratmalıyıq. Hər bir gələn xarici vətəndaş qeydiyyatdan keçməlidir. Qanunsuz bir adam da burada işləməməlidir. Biz istənilən anda bilməliyik ki, hansı xarici vətəndaş hansı gündə haradadır və nə ilə, hansı işlə məşğuldur".

Qarşıya qoyulmuş vəzifələri icra etmək üçün Dövlət Miqrasiya Xidməti yarandıqı vaxtdan miqrasiya proseslərinə dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi məqsədi ilə zəruri normativ hüquqi aktlar qəbul edilmiş, bir sıra təşkilati tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Miqrasiya proseslərinin vahid və çevik prosedurlar əsasında tənzimlənməsinə, sənədləşmənin sadələşdirilməsinə xidmət edən tədbirlərdən biri də "Miqrasiya proseslərinin idarələnməsində "bir pəncərə" prinsipinin tətbiqi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 2009-cu il martın 4-də imzalanmış Fərman olmuşdur. Adıçkilən Fərmanın tətbiqi ölkədə miqrasiya proseslərinin daha çevik və işlək mexanizmlər əsasında idarə edilməsinə, bu sahədə operativlik təmin olunmasına və həllini gözləyən problemlərin aradan qaldırılmasına imkan vermişdir. Fərmana əsasən, 2009-cu il iyulun 1-dən miqrasiya proseslərinin idarələnməsində "bir pəncərə" prinsipinin tətbiqi edilməsinə başlanılmış və bu prinsip üzrə vahid dövlət orqanının səlahiyyətləri Dövlət Miqrasiya Xidmətinə həvalə edilmişdir.

Qeyri-qanuni miqrasiyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi, Xidmətin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə Prezident İlham Əliyevin 2009-cu il aprelin 8-də imzaladığı Fərmanla Dövlət Miqrasiya Xidmətinə hüquq-mühafizə orqanı statusu verilmişdir.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasının

2009-cu il 4 dekabr tarixli qanunu ilə "Miqrasiya orqanlarında qulluq keçmə haqqında əsasnamə" və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 13 dekabr tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Xidmətinə qulluq keçən, xüsusi rütbəsi olan işçilərin xüsusi geyim forması və fərqlənən nişanları haqqında əsasnamə" təsdiq edilmişdir.

Eyni zamanda, miqrasiya sahəsində ötən 10 ilin ən mühüm hadisələrindən biri "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Proqramı"na əsasən miqrasiya sahəsində normativ hüquqi aktlarda müəyyən boşluqların aradan qaldırılması, qanunvericiliyin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, eləcə də əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ölkə daxilində statuslarının müəyyənəndirilməsi ilə bağlı prosedurların daha da sadələşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Miqrasiya Məcəlləsinin hazırlanaraq Azərbaycan Respublikasının 2013-cü il 2 iyul tarixli Qanununa əsasən qəbul edilməsi və 2013-cü il avqust ayının 1-dən qüvvəyə minməsi olmuşdur.

Yeni normalarla yanaşı, Məcəllədə miqrasiya sahəsinə tənzimləyən müxtəlif normativ hüquqi aktların, o, cümlədən 10-a yaxın qanunun, 20-dən çox Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktının və Nazirlər Kabinetinin qərarlarının müddəaları toplanmışdır. Miqrasiya ilə bağlı normaları bir sənədə toplanması istər bu sahədə fəaliyyət göstərən qurumların, vətəndaşlarımızın, istərsə də əcnəbilərin qanunvericiliyin tələbləri barədə məlumatı bir mənbədən, rahat şəkildə əldə etmələrinə imkan yaratmışdır.

—**Məlumdur ki, bu gün əcnəbilərin Azərbaycana marağı artmaqdadır. Bunun əsasında ölkəmizin davamlı və dayanıqlı inkişafı durur. Ölkəmizə təşrif gətirən əcnəbilərin hüquq və vəzifələrinin qorunması istiqamətində Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən hansı tədbirlər həyata keçirilir?**

—Dünya bazarında enerji resurslarının qiymətinin kəskin şəkildə aşağı düşməsinə baxmayaraq, Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyulmuş vəzifələr uğurla icra olunur. Hazırda Azərbaycanın 2004-cü ildən başlayan inkişafı yeni hədəflərlə müşayiət olunan mərhələyə keçir.

Dövlət Miqrasiya Xidməti milli əmək bazarında ixtisasız əcnəbi kadrların iştirakının qarşısını alması və yerli əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin olunması məqsədilə əmək miqrasiyası kvotasını sərbəstləşdirməsinə və ölkədə innovativ, rəqabətədavamlı iqtisadiyyatın formalaşdırılması tələblərinə uyğun olaraq yüksək ixtisaslı əcnəbi işçilərin cəlb olunması mexanizminin yaradılmasına dair müvafiq tədbirlər görülməkdədir. Neft-qaz layihələrində əcnəbi işçi heyətinin mərhələlərlə milli kadrlarla əvəzlənməsi məsələlərində də nəzarət gücləndirilib. Bu istiqamədə 2013-cü il noyabrın 14-də Dövlət Miqrasiya Xidmətinin iştirakı ilə imzalanmış "BP Eksploreyşn (Kaspiyan Si) Ltd şirkəti və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti arasında milliləşdirmə sahəsində əməkdaşlığa dair protokol" da neft-qaz layihələrində əcnəbi işçi heyətinin mərhələlərlə milli kadrlarla əvəzlənməsi məsələlərinə nəzarətin gücləndirilməsi prioritet olaraq müəyyən olmuşdur. 2014-2018-ci illəri əhatə edən plana uyğun olaraq milliləşdirmə siyasəti nəticəsində neft-qaz layihələrində işləyən Azərbaycan vətəndaşlarının sayı 78%-dən 90%-dək yüksəldilmiş, 2018-ci ilə bu sahədə milli kadrların 95% təşkil etməsi hədəf olaraq müəyyən olmuşdur.

Sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən fiziki və hüquqi şəxslərin şikayətlərinə baxılması sahəsində şəffafliqın və obyektivliyin təmin edilməsi, bu sahədə şəxslərin hüquqlarının və qanunla qorunan maraqlarının müdafiəsi məqsədilə 2016-cı il 15 fevral tarixdə Dövlət Miqrasiya Xidməti yanında Apellyasiya Şurası yaradılmış, Şuranın və katibliyinin tərkibi, o cümlədən Əsasnaməsi təsdiq edilmişdir. Şuraya müraciətlərin elektron qəbulu təşkil edilmişdir. Təqdirləyici haldır ki, sahibkarlıq fəaliyyəti göstərən fiziki və hüquqi şəxslərdən Xidmətə hər hansı şikayət daxil olmamışdır.

"Bakı-2015" ilk Avropa Oyunlarının sonra dünyada 500 milyon tamaşaçı auditoriyası olan Formula-1 Avropa Qran-prisində, 42-ci Ümumdünya Şahmat Olimpiadasında peşakarlıqla və səhəbiyyəti ilə Azərbaycanın həm də idman dövləti olduğunu, yüksək səviyyəli təşkilatçılıq qabiliyyətini və xalqımızın qonaqpərvərliyini bir daha təsdiqləyir.

Qeyd edək ki, Bakı 2017-ci ildə İslam Həmrəylik Oyunlarının keçirməyə hazırlaşır. Həm də Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə bu il ölkəmizdə "İslam Həmrəyliyi li"dir. Bu, Azərbaycanın dünyada necə nadir bir missiya daşımmasının əyani ifadəsidir. Azərbaycan artıq mədəniyyətlərin, dinlərin, fərqli geosiyasi qütblərin əməkdaşlıq məkanı kimi qəbul olunur.

Qeyd edək ki, ötən 10 ildə ölkəmizə təşrif bururan əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən ölkədə müvəqqəti olma müddətlərinin uzadılması, müvəqqəti və daimi yaşamaq üçün icazələrin verilməsi, vətəndaşlığa qəbul, xitam, bərpa, eləcə də vətəndaşlığı mənsubiyyətinin və qaçqın statusunun müəyyənəndirilməsi, əmək fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün iş icazələrinin verilməsi və mövcud iş icazələrinin müddətlərinin uzadılması ilə bağlı daxil olmuş müraciətlərin hər biri ayrı-ayrılıqda qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq araşdırılıb və müvafiq qərarlar qəbul edilib. Belə ki, daxil olmuş sənədlər əsasında Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti olma müddətinin uzadılması ilə bağlı 8 min 119 nəfərin, əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə ölkə ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün icazələrin verilməsi ilə bağlı 322 min 779 nəfərin, daimi yaşamaq üçün icazələrin verilməsi ilə bağlı 17 min 166 nəfərin, Azərbaycan Respublikasının ərazisində haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün iş icazələrinin verilməsi ilə bağlı 82 min 636 nəfərin müraciəti müsbət cavablandırılıb.

Miqrasiya Məcəlləsinin 54-cü maddəsinə əsasən əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ölkədə daimi yaşamaq üçün icazə verilməsi ilə bağlı müraciətlərə baxılarkən, onların Azərbaycan qanunları ilə nəzərdə tutulmuş hüquq və vəzifələri, habelə dövlət dili ilə bağlı biliyi Dövlət Miqrasiya Xidməti, Ədliyyə Nazirliyi və Təhsil Nazirliyi nümayəndələrindən ibarət komissiya tərəfindən yoxlanılır.

Həmçinin, olduğu yer üzrə qeydiyyatın Dövlət Miqrasiya Xidmətinə həvalə edildiyi vaxtdan - 2013-cü il aprelin 1-dən respublikamıza girişi qeydə alınmış əcnəbilərdən ölkədə qalma müddətinə uyğun olaraq 2 milyon 596 min 802 əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs olduğu yer üzrə qeydiyyata alınıb.

Xidmət müraciət edənlərin məmnunluğunun təmin edilməsi, məsuliyyətlik, operativlik və şəffafliq əsas meyardır.

—**Prezident İlham Əliyev öz çıxışlarında dəfələrlə qeyd edib ki, həyata keçirilən siyasətin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı durur. İnsan hüquqlarından biri olan vətəndaşlıq hüququnun əhəmiyyətini, vətəndaşların dövlət qarşısında məsuliyyətini artırılması məqsədilə qanunvericilikdə hansı dəyişikliklər edilmişdir?**

—Ötən illərdə əsas insan hüquqlarından biri olan vətəndaşlıq hüququnun əhəmiyyəti və vətəndaşların dövlət qarşısında məsuliyyətini daha da artırmaq məqsədilə Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlıq sahəsində qanunvericiliyinə və digər hüquqi normativ aktlara bir sıra dəyişikliklər edilmişdir. Belə ki, Azərbaycan Prezidentinin 2008-ci il 6 mart tarixli Fərmanına müvafiq olaraq Dövlət Miqrasiya Xidmətinin vətəndaşlıq məsələlərində iştirakı təmin edilmiş və həmin dövrdən etibarən Xidmət tərəfindən Azərbaycan vətəndaşlığına qəbul, bərpa, xitam, habelə, şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyətinin müəyyənəndirilməsi ilə bağlı şəxslərdən və müxtəlif təşkilatlardan daxil olmuş sorğuların araşdırılmasına başlanılmışdır.

"Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında" Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə 2014-cü il 30 may tarixli Qanuna və həmin Qanunun tətbiqi haqqında Azərbaycan Prezidentinin 2014-cü il 27 iyun tarixli Fərmanına əsasən Dövlət Miqrasiya Xidməti şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyətini müəyyənəndirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanı kimi müəyyən olunmuşdur. Daha sonra isə sözügedən fərmanın icrasını təmin etmək məqsədi ilə Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 18 mart tarixli qərarı ilə "Şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyətini müəyyənəndirilməsi Qaydası" təsdiq edilmişdir. Sözügedən Qayda hazırlanarkən "Vətəndaşsızlığın ixtisar edilməsi haqqında" 1961-ci il 30 avqust tarixli konvensiyanın və digər beynəlxalq konvensiyaların tələbləri nəzərə alınaraq, vətəndaşsızlıq hallarının azaldılması və bu halları yaradan səbəblərə qarşı mübarizə, vətəndaşlığı olmayan şəxslərin hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı məsələlər əsas istiqamətlər kimi qeyd olunmuşdur. Vətəndaşsızlıq hallarının aradan qaldırılması və qarşısının alınması istiqamətində Dövlət Miqrasiya Xidmətinə həvalə edilmiş vəzifələrin vaxtında və layiqli yerinə yetirilməsi məqsədilə Azərbaycan Prezidentinin 2014-cü il 29 dekabr tarixli Sərəncamı ilə Dövlət Miqrasiya Xidmətinin strukturunda Vətəndaşlıq məsələləri idarəsinə baş idarə statusu verilmişdir.

Azərbaycan Prezidentinin müvafiq sərəncamları ilə 2008-ci ildən hazıradək 1871 nəfər Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına qəbul, 58 nəfər isə bərpa edilmişdir. Vətəndaşlığa qəbul olunmuş şəxslərdən 1341 nəfəri, vətəndaşlığa bərpa edilmiş şəxslərdən isə 38 nəfəri vətəndaşlığı olmayan şəxslərdir. "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı haqqında" Qanunda edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq, 2015-ci ildən Azərbaycan vətəndaşlığına qəbul və ya bərpa edilmiş şəxslərin Xidmətin inzibati binasında təntənəli şəkildə andıçma mərasimləri həyata keçirilir. Belə ki, vətəndaşlığa qəbul və bərpa edilmiş şəxslər təntənəli şəkildə Dövlət bayrağı altında Konstitusiyaya əl basmaqla dövlət dilində Azərbaycan Respublikasına sadiq olacaqları barədə and içirlər.

Bununla bəla, Xidmət tərəfindən 100 mindən çox şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyəti araşdırılıb və araşdırma nəticəsində 70 min 994 şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyəti tanınaraq, onlar aidiyyəti dövlət qurumu tərəfindən Azərbaycan vətəndaşının şəxsiyyətini təsdiq edən sənədlərlə təmin edilmişdir.

Dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffafliqın artırılması, vətəndaşlara göstərilən xidmətlərin daha keyfiyyətli, rahat, yeni üslubla və müasir innovasiyalarla təbiiq etmələyə həyata keçirilməsinin, vətəndaşlara münasibətdə etik qaydalarla, nəzakətli davranışa əməl edilməsinin, vətəndaş məmnunluğunun təmin olunmasının zəruriliyini nəzərə alaraq yaradılmış və Azərbaycan brendi olan ASAN xidmət mərkəzlərində də Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin respublikamızda müvəqqəti və ya daimi yaşama, onların ölkəmizdə haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaları üçün iş icazələrinin verilməsi, həmçinin şəxsin Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığına mənsubiyyətinin müəyyənəndirilməsi kimi bir neçə xidmət növü təqdim olunur.

Qeyd edilməlidir ki, ölkəmiz hələ 1992-ci ildən BMT-nin Qaçqınların statusuna dair 1951-ci il Konvensiyasına və 1967-ci il Protokoluna qoşulmuş, habelə ölkəmizin siqınacaqqla bağlı milli qanunvericiliyinin beynəlxalq sənədlərə uyğunlaşdırılması işinə başlanılmışdır.

2008-ci ildən isə qaçqınlar (siqınacaq axtaranlar) haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin icrasında Dövlət Miqrasiya Xidmətinin fəaliyyəti təmin edilmişdir. Belə ki, Xidmət qaçqın statusu almaq niyyətində olan şəxslərin vəsatətlərini qəbul edir, araşdırır, qaçqın statusu almaq niyyətində olan (siqınacaq axtaran) şəxslərin statusunu müəyyənəndirir və bu statusdan irəli gələn məsələlərin həlli ilə məşğul olur.

Miqrasiya Məcəlləsinə əsasən artıq qaçqın statusunun verilməsi üçün vəsatət verən, qaçqın statusu almış şəxslərə iş icazəsinin alınması tələb olunmur. Bununla bəla, qaçqın statusu verilməsi barədə vəsatətli müraciət edən (onunla birlikdə gələn ailə üzvlərini) və qaçqın statusu alan

şəxslər Xidmətin qanunsuz miqrantların saxlanılması mərkəzlərinə könüllü yerləşdirilir.

Miqrantlar tərəfindən mənşə ölkələrində qalan ailə üzvlərinə göndərdikləri pul baratlarının 2016-cı il üçün hesablanan ümumi həcmi 601 milyard dollardır. Bu məbləğ dünyada göstərilən bütün xarici yardımların ümumi məbləğindən iki dəfə çoxdur və az qala bütün xarici investisiyaların məbləğinə bərabərdir. Hazırda bəşəriyyət İkinci Dünya müharibəsindən sonra ən böyük qaçqın və məcburi köçkün axınına şahid olur. İndi dünyada ümumilikdə 65.3 milyon şəxs məcburi olaraq öz yurdvətəninə didərgin düşmüş - qaçqın və məcburi köçküne çevrilmişdir. Avropanın rekord həddə siqınacaq müraciəti qəbul etməsinə baxmayaraq qaçqınların böyük əksəriyyəti - texminən 86%-i hələ də kasıb və ya inkişaf etməkdə olan ölkələr tərəfindən məskunlaşdırılır. Doğrudur 2016-cı il bir neçə aspektdən miqrasiya üçün əhəmiyyətli olmuşdur. BMQ-tin BMT sistemində daxil olması, qaçqınlar və miqrantlarla bağlı Nyu-York Bəyannaməsinin qəbulu bunu deməyə əsas verir. Nyu-York Bəyannaməsi qaçqınlar və miqrantların həyatlarını, hüquqlarını qorumaq üçün beynəlxalq ictimaiyyətin siyasi iradəsini özündə ehtiva edir.

Regional əməkdaşlıq fonunda Azərbaycan Respublikasının miqrasiya sahəsində Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ölkələri ilə əməkdaşlığının əhəmiyyəti böyükdür. Bu sahədə Azərbaycan Respublikası MDB ölkələri ilə miqrasiya sahəsində əməkdaşlıq əlaqələrinin əsasən MDB Miqrasiya Orqanları Rəhbərləri Şurası (MORS) çərçivəsində həyata keçirir və ölkəmiz həmin Şurada Xidmət tərəfindən təmsil olunur.

Xaricə qanunsuz yaşayan vətəndaşlarımızın ölkəyə qayıtması prosesinin beynəlxalq hüquq çərçivədə tənzimlənməsi məqsədilə ilk dəfə 2014-cü il fevralın 28-də "Azərbaycan Respublikası ilə Avropa İttifaqı arasında icazəsiz yaşayan şəxslərin readmissiyası haqqında Saziş" imzalanmış və Saziş 2014-cü il sentyabrın 01-dən qüvvəyə minmişdir. 2014-cü il dekabrın 3-də Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Norveç Krallığı Hökuməti arasında icazəsiz yaşayan şəxslərin readmissiyası haqqında Saziş 2015-ci ilin iyunun 1-dən qüvvəyə minmişdir. 2016-cı ilin oktyabrın 10-da isə "Azərbaycan Hökuməti ilə İsveçrə Federal Şurası arasında icazəsiz yaşayan şəxslərin readmissiyası haqqında Saziş" imzalanmış və 2017-ci il aprel ayının 1-dən qüvvəyə minəcəkdir.

Readmissiya məsələləri ilə bağlı səlahiyyətli milli qurum kimi isə Dövlət Miqrasiya Xidməti müəyyənəndirilmişdir. İmzalanmış readmissiya sazişlərinə uyğun olaraq 2014-cü ildə 3 nəfərin, 2015-ci ildə 70 nəfərin, 2016-cı ildə 120 nəfərin Azərbaycanca readmissiyası həyata keçirilmişdir. Ötən dövr ərzində sazişin icrası, readmissiya edilmiş vətəndaşların cəmiyyətdə səmərəli və dayanıqlı sosial-iqtisadi reinteqrasiyası ilə bağlı əsaslı işlər görülmüşdür. Həmçinin Dövlət Miqrasiya Xidməti ilə Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı arasında Azərbaycanca miqrantların könüllü qayıdışına yardım üzrə pilot layihənin həyata keçirilməsinə dair 2016-cı il dekabrın 8-də Cenevrə şəhərində imzalanmış və Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən 2017-ci il 23 fevral tarixli Fərmanla təsdiq edilmiş Əməkdaşlıq Sazişinə də beynəlxalq səviyyədə qarşılıqlı inam və etimadın nümunəsidir.

—**Qanunsuz miqrasiyanın qarşısının alınması ilə bağlı fəaliyyət istiqamətində uyğun olaraq Dövlət Miqrasiya Xidməti mübarizənin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə aidiyyəti struktur bölmələri ilə birgə fəaliyyətin necə qurur?**

—Azərbaycanda miqrasiya proseslərinin nəzarətdə saxlanılması ilk növbədə milli təhlükəsizliyin hərtərəfli təmini baxımından aktualıq kəsb edir. 2009-cu ildən miqrasiya idarəetmə sisteminin inkişafı məqsədilə qanunvericiliyi edilmiş dəyişikliklərə uyğun olaraq, həvalə edilmiş səlahiyyətlər çərçivəsində Dövlət Miqrasiya Xidməti qanunsuz miqrasiyaya qarşı mübarizədə iştirak edir, miqrasiya qanunvericiliyinin pozulması ilə bağlı inzibati xətlər haqqında işlərə baxır, zəruri hallarda qanunvericiliyi pozmuş əcnəbiləri və vətəndaşlığı olmayan şəxsləri inzibati qaydada tutur. Görülmüş işlərin nəticəsi olaraq, ötən illərdə miqrasiya qanunvericiliyinin tələblərinin pozulması halları ilə bağlı ümumilikdə 172 min 25 nəfər əcnəbi, vətəndaşlığı olmayan şəxs və Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı barədə müvafiq qərarlar qəbul olunmuşdur. 24 min 943 nəfər əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxsin işə ölkədən çıxarılması təmin edilmişdir.

Xidmət əməkçi miqrantların çalışdığı iş yerlərində yoxlamalar aparır, onların müvafiq statusu və iş icazələrinə malik olmalarını araşdırır, iş icazəsini qüvvədə olma qaydalarına nəzarət edir. Bununla bəla 2012-2015-ci illər ərzində 910 hüquqi şəxs, 405 fiziki şəxs və 330 fəzil və ya nümayəndəlik olmaqla, ümumilikdə 1 min 645 sahibkarlıq subyektlində yoxlama keçirilmişdir.

Aparılmış yoxlamalar zamanı ümumilikdə 8 min 760 nəfər əcnəbinin qanunsuz olaraq əmək fəaliyyətinə cəlb olunduğu aşkar edilmişdir. Yoxlamaların nəticəsi olaraq 631 sahibkarlıq subyektinə qarşı təbiiq edilməklə bərabərlik inzibati qərar qəbul edilmişdir. Bunlar əsasən tibbi, tibb, təhsil və digər sahəsi üzrə, o cümlədən küçə ticarəti ilə məşğul olan əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər olmuşdur.

2012-ci ildən Xidmətin Bakı və Yevlax şəhərlərində Qanunsuz miqrantların saxlanılması mərkəzləri fəaliyyətə başlamışdır. Mərkəzlərdə Azərbaycan Respublikasının ərazisini tərk etməkdən boyun qaçıran, readmissiya sazişləri çərçivəsində readmissiya edilmiş olan, qaçqın statusu almaq üçün müraciət etmiş, yaxud qaçqın statusu almış əcnəbilərin və ya vətəndaşlığı olmayan şəxslərin Xidmətin qanunsuz miqrantların saxlanılması mərkəzlərində könüllü və ya məcburi yerləşdirilməsi təmin edilmişdir.

Qanunsuz miqrasiyanın qarşısının alınması ilə bağlı fəaliyyət istiqamətində uyğun olaraq, Xidmət Daxili İşlər Nazirliyinə, Dövlət Sərhəd Xidmətinin aidiyyəti struktur bölmələri ilə insan alverinə qarşı mübarizənin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə təsdiq edilmiş birgə tədbirlər planına əsasən müntəzami olaraq, yoxlama tədbirləri aparır. Miqrasiya Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası vətəndaşı ilə yaxın qohumluq münasibətində olma əsası ilə Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvəqqəti yaşamaq üçün

icazə verilməsi üçün müraciət etmiş əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin bu məqsədlə 97 halda məqsədlə nikaha daxil olma halları müəyyən edilmiş və bununla bağlı sui-istifadənin qarşısı alınmışdır.

—**Miqrasiya orqanlarında yeni informasiya texnologiyaları və program təminatının tətbiqi barəsində nə deyə bilərsiniz?**

—Azərbaycanda informasiya və telekommunikasiyanın inkişafı istiqamətində görülmüş tədbirlər bir sıra perspektiv irəliləyişlərə yol açmışdır.

Əldə olunan uğurlar ötən bu 10 ildə Dövlət Miqrasiya Xidmətinin fəaliyyətindən də ya keçmişdir. Belə ki, 2009-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən imzalanmış Sərəncama uyğun olaraq, Dövlət Miqrasiya Xidmətinin Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemini (VMMS) fəaliyyəti təmin edilmiş, daha sonra VMMS "Giriş-Çıxış və Qeydiyyat" İdarələrarası Avtomatlaşdırılmış Məlumat Axtarış Sistemine və Ədliyyə Nazirliyinin Əhəlinin Dövlət Reyestrinə inteqrasiya təmin olunmuş, həmçinin Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi ilə məlumat mübadiləsi yaradılmışdır.

2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinin Vahid Miqrasiya Məlumat Sistemi haqqında Əsasnamə"yə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında yaşayan və müvəqqəti olan əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin uçotunun aparılması, miqrasiya proseslərinin idarə olunmasında iştirak edən dövlət orqanlarının zəruri informasiya ilə təmin edilməsi, miqrasiya ilə bağlı sənədləmə, yoxlama, sorğu və təhlil işlərinin avtomatlaşdırılması və bu sahədə göstərilən elektron xidmətlərin təkmilləşdirilməsi məqsədilə bir sıra işlər görülmüşdür. Texnoloji yeniliklər nəzərə alınmaqla Sistem müntəzami olaraq inkişafı və təkmilləşdirilməsi təmin edilmişdir.

Eyni zamanda, ölkədə qanunsuz yaşayan əcnəbilərin müəyyən edilməsi prosesinin daha da təkmilləşdirilməsi, miqrasiya sahəsində monitorinq həyata keçirilməsi və nəticələrinə uyğun olaraq müvafiq tədbirlər görülməsi məqsədilə hazırlanmış proqram təminatı vasitəsilə Xidmət qanunsuz miqrantların vaxtında müəyyən edir və qanunsuz miqrasiyanın qarşısını daha tez alır.

Görülmüş işlərin nəticəsidir ki, bu gün Dövlət Miqrasiya Xidməti VMMS vasitəsilə hər bir əcnəbinin və vətəndaşlığı olmayan şəxsin hansı tarixdə ölkəyə daxil olduğunu, harada yaşadığını, işləməsinə və nə vaxt ölkəni tərk etməsinə tam nəzarət edir. Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının cərimə və rüsumlarının real vaxt rejim